

λιτεύσεως σὺν τῷ Ὁρῷ, δεικνύται ὡς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας ἐκδοθέν. Ἐὰν ἐνεβατεύσαμεν εἰς τὴν πραγματικότητα, εὐχερέστατα ἐξηγεῖται καὶ τὸ ἐν τῷ τίτλῳ « τότε μὲν τὸ πρῶτον τύποις ἐ » ξεδόθη ὅτε ὁ οἰκουμενικὸς θρόνος ἐκοσμεῖτο » παρὰ τοῦ Πανκχιωτάτου κυρίου, κυρίου Κυ » ρίλλου, » αἰνιττόμενον τὴν ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρως γενομένην πρῶτην ἐκδοσιν· καὶ ἡ ὁπισθεν δὲ τοῦ προμετωπίου σημείωσις « ἐπειδὴ νῦν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει τυπογραφία πρῶτον ἐγένετο » ἀναγνωρίζεται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν πρῶτην ἐκδοσιν.

Μετὰ τινὰ ἔτη διευθυντῆς τοῦ τυπογραφείου τούτου τῆς Κωνσταντινουπόλεως φαίνεται Παναγιώτης τις Κυριακίδης, οὗ τινος τὸ ὄνομα σημειοῦται ἐν τῷ ἐξῆς βιβλίῳ.

4. Διαταγαὶ Γάμων. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψζζ', ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ.»

Ἡ ἐπιγραφή κεῖται ἐντὸς ξυλογραφίας παριστώσης ἀρχιτεκτονικόν τι θύρωμα, ἐν ᾧ πρόκεινται κίονες κορινθιακοὶ ἐπὶ στηλοβατῶν ἐνουμένων διὰ θωρακίων κεκοσμημένων δι' ἀνθεμίων· ἐν τῷ διακεκομμένῳ δ' ἐπιστηλίῳ παρίσταται ἐν ἀκτῖσι προτομή τοῦ Παντοκράτορος, εὐλογοῦντος διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ κρατοῦντος διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν· ἀντὶ δὲ ἀετώματος ὑπέρκειται ἄψις, ἐκατέρωθεν τῆς ὁποίας πληροῦσι τὰς γωνίας δύο ἄγγελοι. Κάτωθι τοῦ θυρώματος ἀναγινώσκεται « παρὰ Παναγιώτη Κυριακίδῃ τῷ Βυζαντίῳ. »

Ἡ βιβλίος αὕτη, μικροῦ σχήματος 4ου, συγχεμένη ἐκ σελίδων πῆ, περιέχει δύο λόγους τοῦ περιφανοῦς πατριάρχου Σαμουὴλ κατὰ τῶν ἐπὶ χρήμασι γυναῖκας λαμβανόντων, καὶ οὗς μετέπειτα « συνόδου συναθροισθείσης ἁγιωτάτων ἀρχιερέων » ἐπὶ τοῦ διακληθέντος πατριάρχου, γνώμη καὶ « τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, ὁρους καὶ » κανόνας ἐξέθετο ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκ » κλησία. »

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων μνημονευθέντων βιβλίων, οὐδὲν ἄλλο γινώσκω ἀπολυθὲν ἐκ τῶν πισστηρίων τῆς τυπογραφίας ταύτης, καὶ τοι οὐκ ὀλίγα διακρεσάσης ἔτη· ἐξ οὗ καταδείκνυται, ὅτι ὀλίγον εἰργάζετο. Παρὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Τοδερίνη περιηγουμένου τὴν Κωνσταντινούπολιν, τῷ 1786, μαυθάνομεν ὅτι ἐρωτήσας αὐτοῦ περὶ τοῦ τυπογραφείου, ἤκουσεν ὅτι ἐν ἐνεργείᾳ ὄν πρὸ τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ, ἔκτοτε

διὰ τὴν ἀπορίαν ἔκειτο ἡμελημένον καὶ νεκρόν (α).

Ἡ τετάρτη τυπογραφία συνεστήθη ἐν τῇ ἐμπορικωτάτῃ καὶ καλλίστῃ πασῶν τῶν τῆς Ἰωνίας πόλεων Σμύρνῃ· ἀλλ' οὔτε περὶ τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῆς, οὔτε πόσον διήρκεσεν ἡδυνήθη νὰ ἐξιχνιάσω τι. Πιθανῶς ὑπῆρξε βραχυχρόνιος, διότι ἐν μόνον βιβλίον γινώσκω ἐξεληθὲν τῶν πισστηρίων αὐτῆς, τὸ ἀκόλουθον.

» Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς » ἡμῶν Συμεῶν, τοῦ νέου καὶ θαυματουργοῦ, » τοῦ καὶ ἀνυποδότη, ψαλλομένη τῇ δεκάτῃ » ἐννάτῃ τοῦ Ἀπριλίου μηνός, συντεθεῖσα παρὰ » Γερασίμου ἱερομονάχου. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκ » δοθεῖσα καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσα. Ἐν » Σμύρνῃ, 1764. Παρὰ Μάρκῳ. » Εἰς 4ον σελ. 33. » (Ἐπεται ἡ συνέχεια.)

ΑΠΟ ΣΜΥΡΝΗΣ ΕΙΣ ΕΦΕΣΟΝ.

ΤΗ ΚΥΡΙΑ ***.

ΟΤΕ σὰς ἀπέστελλον τὰς Ἀγαθήσεις μου τῆς Σμύρνης, οὐδέποτε ἡλπιζον τοιαύτην ἐκ μέρους σας προδοσίαν, ὥστε νὰ δημοσιεύσητε τὰς ἀτελεῖς ἐκείνας καὶ αὐτοσχεδίους ἐντυπώσεις μου περὶ τῆς Σμύρνης, αἵτινες ἦσαν προωρισμέναι νὰ μένωσι παρ' ὑμῖν ὡς ἐπισφράγισις δοθείσης ὑποσχέσεως ἐκ μέρους μου, ὡς ἐνθύμησις ἀπόντος φίλου ἐκ μέρους σας. Καὶ ὅμως σεῖς ἐσπεύσατε νὰ τὰς δημοσιεύσητε διὰ τῆς Χρυσάλλιδος, ἵσως ἀπὸ γυναικείαν χαιρεκακίαν ὅπως μ' ἐκθέσητε εἰς τὰ βέλη λογιωτάτου τινος, ὅστις, εὐρίσκων εἰς τὰ γραφόμενά μου γραμματικὴν τινα παράλειψιν ἐνὸς κόμματος ἢ μιᾶς περισπωμένης, ἤθελε δημοσιεύσει σειρὰν σχοινοτενῶν ἁθρῶν εἰς τὴν Κλειῶ ἢ εἰς τὴν Ἡμέραν διὰ νὰ ἀποδείξῃ πῶς ὁ Ἑρλάγγιος καὶ ὁ Χαρτούγγιος ἔστιξαν ἢ ἐτόνισαν τὴν δεινα περίοδον ἢ τὴν δεινα λέξιν.

Ἦδη λοιπὸν ἐννοῶ καὶ ἐγὼ πόσον ὀλίγην ἐμπιστοσύνην πρέπει νὰ ἔχη τις εἰς τὰς κυρίας. Εὐτυχῶς τὸ πάθημα, ἐξ οὗ ἡρῴσθην τὸ μάθημα τοῦτο, εἶνε μικρὸν καὶ δύναμαι νὰ σὰς συγχωρήσω, καθόσον (καὶ τὸ λέγομεν μεταξύ μας) οἱ φωστῆρες τοῦ ἔθνους μας διαπληκτίζονται ἀσπλάγχως· ἐνθεν μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀδελφά· ἐνθεν δὲ

(α) Toderini, Letteratura Turchesca T. 3 pag. 5 Venezia, 1787. Σ. Οἰκονόμος, § ἡ τῆς πρὸς με διευθυνθείσης ἐπιστολῆς.

ἀπὸ τῆς λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου ὡς ἄλλοι. Τιτᾶνες, καὶ δὲν ἐλπίζω ἐν τῷ μέσῳ τῆς πάλης τῶν νὰ ἀτενίσωσι πρὸς τὸν τὴν Ἀσίαν ταξιδεύοντα ἐμέ· ἄλλως ὁ Κύριος γενέσθω μοι ἴλεως. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι δὲ ταύτῃ καὶ ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι πολὺν ἔτι χρόνον ὁ περὶ τῆς λέξεως *φιλόλογος* ἢ *φιλόλογος* ἀγών τῶν θέλει διαρκέσει, τολμῶ νὰ σᾶς ἀποστείλω τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀπὸ *Σμύρνης* εἰς *Ἐφῆσον* περιηγήσεώς μου, παρακαλῶν ὑμᾶς νὰ μὴ διαπράξῃται ἐκ δευτέρου τὸ ἔγκλημα τῆς προδοσίας, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἐρωτικοὶ νόμοι τιμωροῦσι.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἤκουον νὰ γίνηται λόγος περὶ σιδηροδρόμων, ὅτι οὗτοι εἶνε ἅμαξαι συνόμεναι ὑπὸ ἀτμοκινήτου μηχανῆς, ὅτι διασχίζουσι τὰς ἀποστάσεις μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος, ἀνέγνωσα δὲ καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἁμάξαις ταύταις πολλὰ ἐπισυμβαίνουνσι τὰ περίεργα. ἤκουσα προσέτι ὅτι σιδηρόδρομος ἔμελλε νὰ ἐνώσῃ τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ ἐφανταζόμην ὅτι ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν ἔτι, ἔμελλον καθήμενος εἰς μίαν τοιαύτην ἅμαξαν ἢ, ὅπως οἱ Τοῦρκοι τὴν ὀνομάζουσιν, εἰς ἕν τοιοῦτον *ατμόπλοιοι* τῆς *ξηρᾶς* (καραθαπορὺν) νὰ ἦμαι ὁ ἥρωδς δράματός τινο; Σαῖξπιέρου ἢ Γολδονεῖου. Ἀλλὰ φεῦ! τοὺς μῆνας διεδέχοντο ἔτη, τὰ ἔτη Ὀλυμπιάδες, τὰς Ὀλυμπιάδας Ἰουβιλαιᾶ καὶ ὅμως ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας σιδηρόδρομος οὔτε ἤρχισε κᾶν. Ἰσως ἡ τρίτη μεθ' ἡμᾶς γενεὰ παρασταθῇ εἰς τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων του.

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἰουστινιανῆς πόλεως ἔκκω φαίνουσιν ἡμᾶς καθ' ἐκάστην περὶ τῶν γιγαντιαίων προόδων, τὰς ὁποίας κάνομεν, πληροῦσι τὰς στήλας τῶν μετ' ἐπιλαπιδίων τοῦ Δελφικῆς γῆρας καὶ τοῦ Κατζίκαπῆ, ὀλιγίστην ὅμως προσοχὴν δίδουσιν εἰς τὴν πραγματικὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους, εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συγκοινωνίας, εἰς τὸν πρακτικὸν ἐν γένει βίον. Οἱ πλείστοι τῶν συντακτῶν αὐτῶν, οὐδέποτε ἐξεληθόντες πέραν τοῦ ἐλαϊῶνος τῶν Ἀθηναίων, κρίνουσι κατὰ τὴν φαντασίαν τῶν τὰ πράγματα καὶ βατραχῆδον κοάζουσι, χωρὶς οὔτε τί αἰτοῦσι νὰ γνωρίζωσιν. Ἄς ἐξελθῶσι μικρὸν τοῦ περιωρισμένου ἐκείνου ὀρίζοντος καὶ θέλουσιν ἰδεῖ ὅτι ἡ πρόοδος ἐκάστου λαοῦ ἐγκεῖται οὐχὶ εἰς τὰς γλωσσολογικὰς ἐπιδείξεις, ἢ εἰς τοὺς ῥητορικὸς κοασμούς, ἀλλ' εἰς τὴν τῇ ἡθικῇ ἐνουμένην ὕλικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ Τουρκία βεβαίως πόρρω ἀπέχει τοῦ νὰ εὐημερῇ ὕλικῶς ἢ κυβερνήσῃ τῆς

ὅμως φροντίζει νὰ ῥίπτῃ τὸ δὴ λεγόμενον στάκτην εἰς τὰ ὅμματα τοῦ κόσμου, καὶ διὰ τοῦτο παρεχώρησεν ἀπὸ τινος προνόμια εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς ἐταιρίας, διὰ νὰ ἀνοίξωσι διώρυγας, νὰ κατασκευάσωσι σιδηροδρόμους νὰ ἐξορύξωσι μεταλλεῖα κλ. Τί δὲ πράττει ἡ ἡμετέρα; Ἐν μόνον μέλημα ἔχει, πῶς καθ' ἐκάστην νὰ καταδείξῃ ἐναργέστερον εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν γύμνωσιν καὶ ἀθλιότητα τοῦ ἔθνους, πῶς νὰ μᾶς καταστήσῃ γελοιωδέστερους εἰς τὸν κόσμον.

Δύο ἐταιρίαι ἀσχολοῦνται ἀπὸ ἐτῶν ἐν Σμύρνῃ περὶ τὴν ἔνωση τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης διὰ σιδηροδρόμου πρὸς ἄλλας πόλεις τοῦ κράτους. Ἡ μία Ἀγγλικὴ προτίθεται νὰ συνδέσῃ τὴν Σμύρνην μετὰ τὰς Τράλλεις (Ἀϊδίνιον), ἡ ἄλλη Γαλλικὴ ἀνέλαβε νὰ τὴν ἐνώσῃ διὰ Μαγνησίας, Κασαμπᾶ καὶ Προύσης μετὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν· ἡ τελευταία αὕτη φαίνεται ὅτι ἐπιτυχέστερον προβαίνει εἰς τὰς ἐργασίας τῆς, διότι πρὸς τὸ παρὸν μέχρι Κασαμπᾶ προβάσα, ἀπολαμβάνει, ὡς μ' ἐβεβαίωσαν, μέγιστα κέρδη. Τοῦναντίον ἡ Ἀγγλικὴ, ἀρξαμένη ἀπὸ τὴν κατασκευὴν πολυτελῶν οἰκοδομημάτων καὶ δαπανηρῶν μεγάρων ὑπέστη μεγάλας ζημίας, ὥστε ἡ νῦν ἐταιρία διεδέξατο δύο ἐτέρας χρεωκοπησάσας, καὶ ὅμως μέχρι τοῦ ἡμῶς δρόμου ἔφθασεν ἔως τώρα.

Ἀπεφάσισα λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ ταξιδεύσω τὸ μὲν χάριν διασκεδάσεως, τὸ δὲ ὅπως ἐπισκεφθῶ τὰ ἑρείπια τῆς πάλαι ποτε ἐνδόξου καὶ ἰσχυρᾶς μητροπόλεως τῆς Ἰωνίας. Ἐφῆσον, νῦν δὲ ἀκλεοῦς καὶ μόλις ὀλιγίστας καλῶς ἐχοῦσης Ἀγιοσολῶν, ὅπως οἱ Τοῦρκοι τὴν ὀνομάζουσι, καὶ μετὰ εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Γεφύρας περιέμενον τὴν ἔλευσιν τῆς ἀτμοκινήτου μηχανῆς ἵνα λάβω θέσιν ἐν τινι τῶν ἁμαξῶν (wagons) καὶ ἀπέλθω εἰς τὸν πρὸς ὃν ὕρον μου.

Ὁ σταθμὸς τοῦ εἰς Ἐφῆσον ἄγοντος σιδηροδρόμου, ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐταιρίαν, ὑπάρχει κυρίως εἰς *Πούνταρ*, ὅπου καὶ κατὰ στήμα πρὸς τοῦτο μεγαλοπρεπέστατον ἐκτίσθη· ἀλλὰ συντομίας χάριν οἱ ὁδοιποροὶ μεταβαίνουν εἰς *Γεφυραν*, ἔνθεν ἐκβιζόμενοι, μεταβαίνουν ἐκαστος εἰς τοὺς ὑποδεστέρους σταθμοὺς κατὰ τὸν σκοπὸν του. Ἐν τῇ *Γεφύρᾳ* εὔρον ὑπὲρ τοὺς διακοσίους συνοδοιπόρους, ὧν οἱ μὲν ἦσαν Γραικοί, οἱ δὲ Ἀρμένιοι, οἱ δὲ Τοῦρκοι καὶ ἀπετέλουν σύμπλεγμα φυσιογνωμικῶν ἀξιοπερίεργον. Ἐπηύσαντο δὲ τὴν ποικιλίαν ταύτην μέγα πλῆθος καμήλων ὀκλαζουσῶν καὶ ἐμπορευμάτων χαμαὶ ἐκτεθειμέ-

νων και προωρισμένων νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας. Ἀνερίχθην λοιπὸν καὶ ἐγὼ ἐν τῷ μέσῳ τῶν λογικῶν καὶ ἀλόγων ἐκείνων ζῶν καὶ ἐπιφῶν τὸ τοῦ προφητὰναχτος « Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε » ἔλαβον ἀντι τριάκοντα δύο γροσίων εἰσιτήριον δευτέρας θέσεως μέχρις Ἐφέσου, καὶ ἐπερίμενον τὴν τεταγμένην πρὸς ἀναχώρησιν ὥραν.

Μετ' οὗ πολὺ συριγμὸς ὀξύτατος ἠκούσθη καὶ ὁ κῶδων τοῦ σταθμοῦ ἀνήγγειλε τὴν προσέγγισιν τῶν ἀτμαμαζῶν. Ἐκαστος τότε τῶν ἐπιβατῶν ἤρξατο παρασκευαζόμενος ὅπως καταλάβῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν, ἀχθοφόροι ἤρξαντο μετακινούμεντοι τὰ ἐμπορεύματα ὅπως διευθετήσωσιν αὐτὰ ἐν ταῖς πρὸς τοῦτο ἀμαξαῖς, καὶ οἱ καμηλαγωγοί, περιερχόμενοι τὰς σειρὰς τῶν ὀκλαζουσῶν καμήλων, ἐξήγειρον αὐτάς, φωνάζοντες ξι-ξι, ὅπερ εἰς τὴν ἐκείνων διάλεκτον σημαίνει *Εἰς παράταξιν!* Δὲν παρήλθον δὲ δέκα λεπτά καὶ ἴδομεν μακρόθεν μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἐρχόμενας τὰς ἀτμαμαζὰς μετ' ὀλίγον δὲ ὁ κῶδων τοῦ σταθμοῦ καὶ ἡ ἐξάτιμις τοῦ φρικιδῶς συρίζοντος ἀτμοῦ μᾶς ἀνήγγειλε τὴν ἀφίξιν των, καὶ μᾶς προσέκαλεσε νὰ λάβωμεν ἕκαστος τὴν θέσιν του. Τεσσαράκοντα ἑννέα ἦσαν αἱ ἀμαξαὶ αἵτινες ἐμελλον νὰ μεταφέρωσι τοὺς ἀνθρώπους, δεκατρεῖς τὰ ἐμπορεύματα καὶ ἑπτὰ τὰς καμήλους καὶ τοὺς ἵππους, ὥστε τὸ ὅλον ἡ συνοδεία ἡμῶν ἀπηρτίζετο ἐξ ἐξήκοντα ἑννέα ἀμαζῶν, κατалаμβανουσῶν πλεον τῶν διακοσίων μέτρων μήκους ἑκτασιν, πόσον δὲ βάρος ἔφερον, τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ὑπολογίσω, ὑποθέτω ὅμως ὅτι ἦτο μέγιστον, διότι ἐδέχθη νὰ μᾶς ἔμμουλκῃσιν δύο ἀτμοφόροι ἀμαξαὶ (wagons) ἡ μὲν ἔμπροσθεν, ἡ δὲ ὀπίσθεν ὠθοῦσα πρὸς τὰ πρόσω. Ἐντὸς εἴκοσι λεπτῶν ἐπιβάται, ζῶα καὶ ἐμπορεύματα ἐτοποθετήθησαν προσηκόντως καὶ τὴν 7 1/4 πρωϊνὴν ὥραν ἀπῆλθομεν ἐκ Σμύρνης, τὰ βέλτιστα τοῖς πᾶσιν εὐχόμενοι.

Ἡ ἀμαξα ἐφ' ἧς ἐτοποθετήθη, ὡς καὶ αἱ λοιπαί, διηρεῖτο εἰς δύο μερίσματα, ἕκαστον δὲ μέρος ὑποδιηρεῖτο εἰς ὀκτὼ κεχωρισμένας θέσεις, αἵτινες ἐδύναντο νὰ περιλάβωσιν ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε ἀνθρώπους. Εὐτυχῶς εἰς τὸ διαμέρισμά μου δὲν εἶχον εἰμὴ ἑννέα συνοδοιπόρους, δύο Τούρκους, τέσσαρας Γραικοὺς, δύο Ἀρμενίους καὶ μίαν γυναῖκα παρήλικα, κατὰ δυστυχίαν, ὥστε ἐκαθίσθημεν ἐν πάσῃ ἀναπαύσει. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς ὁδοιπορίας ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν διαφέρομεν

πολὺ τῶν Γάλλων, εἰμεθα δηλονότι λαλίστατοι, πρῶτος ἐγὼ τῶν συνοδοιπόρων μου ἤρξαμην τὴν ὁμιλίαν καὶ ἠρώτησα περὶ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ μέρους πρὸς ὃ κατηυθύνοντο οἱ παρακαθήμενοί μου. Ἐκ τούτων οἱ μὲν δύο Τούρκοι ἐπέλλοντο ὑπὸ τῆς Διοικήσεως τῆς Σμύρνης εἰς Δωμάτια, κωμόπολιν παρὰ τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν, ὅπως προσαγάγῃσι χρεώστας τινὰς εἰς τὸν σατράπην τῆς Σμύρνης, οἱ Γραικοὶ μετέβαινον εἰς Σώκια, πόλιν οὐ μακρὰν τῶν Δωματίων ἀπέχουσαν, ἡ γυνὴ μετέβαινε εἰς Βουτζᾶ ὅπως νυμφεύσῃ ἕνα υἱὸν της, καὶ οἱ λοιποὶ τέλος ἐμελλον μετ' ἐμοῦ νὰ μείνωσιν εἰς Ἐφεσον. Μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας ἐρωτήσεις, ἀντηλλάξαμεν τὰς ἰδέας μας περὶ τῆς ἐφευρέσεως τῶν σιδηροδρόμων, καὶ ὁ εἰς τῶν Τούρκων, ἐξεληθὼν τῆς Πυθαγορικῆς σιγῆς του, ἐκραύγασε τουρκιστὶ « Φρένκ-μιλλετὶ σεϊτάν τερ » (οἱ Φράγκοι εἶνε διάβολοι).

Ὅτε κατὰ πρῶτον κατεσκευάσθη ὁ σιδηρόδρομος ἐν Σμύρνῃ, οἱ Τούρκοι δὲν ἠθέλησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἀτμαμαζὰς, διότι τὰς ἐθεώρουν ὡς ὄργανα διαβολικὰ. Κεχηνότες μάλιστα ἐβλεπον τοὺς ἐμβαλίνοντας εἰς αὐτάς, καὶ καταρώμενοι, ἠπόρουν πῶς οἱ ἄνθρωποι τοσοῦτον εὐκόλως συγκατετίθεντο νὰ παραδώσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τοῦ Σατανᾶ τὰς μαγείας. Εἰς μάλιστα, παρορμηθεὶς ὑπὸ ἐνθέου ζήλου, τὸν ὁποῖον ἐπηύξησεν ἰκανὴ δόσις βραχέως, προσέβη μὲν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπειράθη διὰ τῆς χειρὸς του νὰ ἀπωθήσῃ τὰ ἐν μεγίστῃ ταχύτητι ἐρχόμενα τότε διαβολικὰ τεχνάσματα· δυστυχῶς ὁ προφήτης δὲν ἔδωκεν ἀρκετὴν πρὸς τοῦτο εἰς τὸν πιστὸν ὁπαδὸν του βώμην, καὶ ὁ τολμητίας ἐκεῖνος κατεκερματίσθη ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἀμαζῶν.

Ἄλλοτε εἰσελθὼν τις εἰς τινὰ τῶν ἀμαζῶν ὅπως μεταβῇ κατὰ πρῶτον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Ἐφεσον, ἔνθα ἄλλοτε διὰ ἵππων ἐντὸς δεκαοκτῶ ὥρῶν εἶχεν ὑπάγει, καὶ διανύσας ἐντὸς δύο μόνων ὥρῶν τὸ μεταξὺ διάστημα, δὲν ἐδυνάτο ποτε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔφθασεν εἰς Ἐφεσον καὶ νομίζων ὅτι ἐμπαίζεται, ἐβράβισέ τινα, ὅστις τῷ ἔλεγεν ὅτι ἔφθασε καὶ πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἀμάξης. Πολλὰ τοιαῦτα γεγονότα ἀναφέρονται ὡς συμβάντα· βαθμηδὸν ὅμως οἱ Τούρκοι, ἰδόντες ὅτι ὁ Σατανᾶς δὲν ἀναμειγνύεται τοσοῦτον εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν σιδηροδρόμων, ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐλευθέρως, καὶ νῦν καθ' ἑκάστην ὁμολογοῦσι χάριτας εἰς τὸν ἐφευρόντα τὸ μέσον αὐτὸ τοῦ συντέμνειν τὰς ἀποστάσεις.

Ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν διατρέχοντες μεταξύ δύο ὁρεῶν ἐν κοιλάδι καταφύττω ἀπὸ ἐλαίας καὶ σίτου. Οἱ πεζοὶ παραπορευόμενοι ἐθεώρουν κεχηνότες τὴν μακρὰν ἡμῶν συνοδείαν, αἱ δὲ βραδυποροῦσαι κάμηλοι καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα εἰς τὴν θάαν τοῦ τάχυκινήτου αὐτοῦ ὄγκου, κατελαμβάνοντο ὑπὸ τρόμου καὶ ἐφευγον τῇδε κἀκείσε. Ἡ ἑταιρία, ὅπως συντάμη τὴν ὁδὸν ἠναγκάσθη νὰ κόψῃ μικρὸν βουνὸν, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ σιδηρὸς δρομος· καμάραι δὲ τινες ἀρχαῖαι χρησιμεύουσιν ἅπως μεταφέρειν τὸ ὕδωρ. Μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Βουτζᾶ* καὶ ἐκεῖ ἐμείναμεν ἡμίσειαν περίπου ὥραν, μέχρις οὗ ἐξέλθωσιν οἱ νέοι ὁδοιπόροι καὶ τὰ ἐμπορεύματα.

Ὁ *Βουτζᾶς*, ἀπέχον μικρὸν τοῦ σταθμοῦ, εἶνε χωρίδιον κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας λοφίσκων ἐν τῷ μέσῳ κυπαρίσων, ἐλαίων καὶ ἄλλων δένδρων, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐκτείνεται μαγευτικῶς τὸ ὄροπέδιον· μακρόθεν ἔχει ἄποψιν μαγευτικὴν καὶ περιλαμβάνει περὶ τοὺς διακοσίους πεντήκοντα οἴκους καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν Γραικικούς.

Ἄραγτες ἐκείθεν, κατηνύθημεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Σεβδίκιοι*, χωρίου κειμένου εἰς τὴν ὑπώρειαν ἑνὸς ὄρους μεταξύ κήπων καὶ δένδρων, καὶ περιλαμβάνοντος περὶ τοὺς πεντακοσίους οἴκους, τοὺς πλείστους Γραικικούς· ἐπειδὴ δὲ ἡ μέχρις αὐτοῦ ἀπὸ *Βουτζᾶ* ὁδὸς εἶνε ἐπίπεδος καὶ ὁμαλὴ, ἐδιπλασιάσαμεν σχεδὸν παχύτητα, καὶ μικρὸν εἰς *Σεβδίκαι* παραμείναντες ἀνεχωρήσαμεν κἀκείθεν. Ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τούτου ἡ κοιλάς, εὐρυνομένη βαθμηδόν, ἀπολήγει εἰς ἀληθῆ πεδιάδα, ἥτις, εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Δζουμά* Ὁδασῆ (πεδιάδος τῆς Παρασκευῆς), χωριδίου περιλαμβάνοντος ἑκατὸν πεντήκοντα τουρκικοὺς οἰκίσκους, γέμει ἀπῶν.

Μετὰ ἐν περίπου τέταρτον ἀφικόμεθα εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Δεβελήκιοι* (χωρίον καμηλαγωγῶν) χωριδίου οὕτω κωλουμένου, διότι κατ'ὀκείτο πρότερον ὑπὸ καμηλαγωγῶν περιέχει δὲ νῦν ὀλίγιστους ἀθλίους χριστιανικοὺς οἴκους. Μετὰ εἰκοσι δὲ λεπτά ἐστάθημεν ὀλίγον εἰς τὸν σταθμὸν *Καριάς*, χωρίου ἐπίσης χριστιανικοῦ, ἐνθα ὅμως ἔνεκα τῶν λιμναζόντων ὑδάτων, πιστεύω ὅτι ἡ κίνησις θὰ ἔχῃ μεγίστην ὑπόληψιν.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ *Δεβελήκιοι* εἶνε ὁ σταθμὸς τοῦ *Τριάντα*, χωρίου ἐξ εὐτελῶν τινων οἰκίσκων, ἀπέχοντος ὀλίγον τοῦ σταθμοῦ. Αἱ γαῖαι αὐτόσε εἶνε ὅλως ἀκαλλιεργητοὶ διὰ τὴν ἐλλειψιν χειρῶν, καίτοι φαίνονται πολὺ παχέαι·

μετ' ἑτέραν δὲ ἡμίσειαν ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς *Τουρβαλή*, μικρὸν χωρίον ἐξ ὀλίγων καλυβῶν. Μόλις ὅμως αἱ ἄμαξαι ἐσταμάτησαν, διατρεχάμεναι ὅπως μηδεὶς τῶν ἐπιβατῶν ἐξέλθῃ, καὶ παραχρῆμα ἤρξατο καθ' ἁμάξας ἔρευνα, τῆς ὁποίας ἀκολούθως ἐπληροφορήθημεν τὸ αἷτιον. Ἡ ἀστυνομία τῆς *Σμύρνης* καταδιώκουσα φαυλότιόν τινα καὶ πληροφορηθεῖσα ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπως, καταφεύγων εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας, διαφύγῃ τὰς καταδιώξεις αὐτῆς, εἰδοποιήσει τηλεγραφικῶς ὅλους τοὺς σταθμοὺς (διότι εἰς πάντας τούτους ὑπάρχουσι τηλεγραφεῖα), δίδουσα συγχρόνως καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ καταδιωκμένου. Τὸ τηλεγράφημα ἐφθασεν ἡμᾶς εἰς *Τουρβαλή*, ὅπου πραγματικῶς, ἐρεύνης γενομένης, εὐρέθη ὁ ζητούμενος καὶ εἰς *Σμύρνην* ἀπεστάλη.

Ἡ ἀπὸ *Τουρβαλή* ὁδὸς ὑπάρχει διὰ μέσου βλτωδῶν τόπων, ἐνθα πλείσται νήσσαι ἄγραι διημερεύουσι, μετὰ ἑνὸς δὲ τατάρτου πορείαν ἀφικόμεθα εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Τζελάτ* καθε, ἥτοι καφενεῖου τοῦ δημίου, οὕτω κληθέντος, διότι αὐτόσε κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους πολλὰ προσεφέρθησαν θύματα εἰς τὴν αἰμοχαρῆ πλεονεξίαν Ἀσιανῶ πινος. Ὁμῶς ἀγᾶ, ὅστις παραμένων αὐτόσε, ἐλήστευε καὶ ἐφόνευσεν τοὺς διαβαίνοντας. Μετὰ ἡμίσειαν δὲ ὥραν, ἄραγτες ἐκείθεν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ *Κόρτσιπουκάρ* ὑπερθε τοῦ ὁποίου ἐπὶ ὄρους κρημνώδους σώζεται ἀρχαῖον φρούριον, *Κετζικαλέ* ὀνομαζόμενον (ἥτοι φρούριον αἰγῶν, διότι αὐτὸ πραγματικῶς εἰς αἰγας χρησιμεύει ἤδη), τὸ ὁποῖον οἱ μὲν ἐγγύρωι θεωροῦσιν ὡς ὑπὸ τῶν Γενονησίων κτισθὲν, ἐγὼ δὲ εἰς πολὺ μεταγενεστέραν ἐποχὴν ἀποδίδω. Ἀναχωρήσαντες ἐκείθεν, διεκρίναμεν μετὰ εἰκοσι περίπου λεπτῶν πορείαν τὰ τεῖχη τῆς ἀκροπόλεως τῆς Ἐφέσου καὶ μετ' ὀλίγον ἐφθάνομεν εἰς τὴν πάλαι ποτὲ λαμπρὰν καὶ εὐδαίμονα ἐκείνην πόλιν.

Ἡ Ἐφεσος ὑπῆρχε πολὺ πρὶν τῆς ἐν *Μικρᾷ Ἀσίᾳ* ἐγκαταστάσεως τῶν Ἰωνῶν, ἀνάγουσα τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὰς Ἀμαζόνας· τὰ δὲ διάφορα ὀνόματα, ἅτινα ἔφερε μέχρις οὗ ἔπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἰωνῶν μαρτυροῦσιν ὅτι πολλοὶ ἀλληλοδιαδόχως λαοὶ ἐδέσποσαν αὐτῆς. Οἱ Λέλεγες καὶ οἱ Λυδοὶ φαίνεται ὅτι κατεῖχον μέγα μέρος τῆς πόλεως, ὅτι Ἄνδροκλος υἱὸς τοῦ Κόδρου, ἐλθὼν μετὰ πολυαριθμῶν ἀποίκων, ἐδίωξε τοὺς Λέλεγας καὶ τοὺς Λυδοὺς καὶ

συνεννοηθεῖς μεθ' ἐτέρων λαῶν, οἵτινες κατῴκουν εἰς τὰ περίχωρα, κατέλαβε τὴν πόλιν καὶ διήρσεν αὐτὴν εἰς πέντε φατρίας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι, διακρινόμενοι δι' ἰδιαιτέρων ὀνομάτων, ἰσχυρίζοντο ὅτι ἀνήκον εἰς διάφορον καταγωγὴν. Τὸ λαμπρότερον οἰκοδόμημα τῆς Ἐφέσου ἦν ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον πρῶτος μὲν ὁ Χερσίφρων ἡρχιτεκτόνησε, μετὰ δὲ τοῦτον ἔτερος τις ἄγνωστος ἐποίησε μείζων πυροποληθέντος δὲ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, οἱ Ἐφέσιοι κατεσκευάσαν ἄλλον πολυτελέστερον, ἐξοδεύσαντες πρὸς τοῦτο τὰ κοσμήματα τῶν γυναικῶν τῶν καὶ τὰς ἰδίαις τῶν οὐσίας. Λέγεται ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπρότεινεν ἰδίους ἀναλώμασι νὰ κτίσῃ τὸν ναὸν, ἀπαιτῶν ὅμως νὰ ἐγγραφῇ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομά του· ἀλλ' οἱ Ἐφέσιοι ἀπέρριψαν τὴν πρότασιν ταύτην, τῇ εὐσχήμῳ προφάσει ὅτι οὐ πρέπει Θεῷ θεοῖς ἀναθήματα κατασκευάζειν. Περὶ δὲ τῆς λοιπῆς πολυτελείας τῶν Ἐφεσίων ὁ Δημόκριτος παρ' Ἀθηναίῳ περιέργως ἐκτίθησι ταύτην ὥστε βεβαίως ἡ πόλις αὕτη ἔπρεπε νὰ ᾖ πηγὴ πλούτου καὶ εὐπορίας.

Ὅτε κατὰ πρῶτον εὐρέθην μεταξὺ τῶν ἐρείπων τῆς Ἐφέσου, ἐνόμισα ὅτι ἀνεγίνωσκον ἐπ' αὐτῶν τὴν φρικωδὴ ἀπειλὴν τοῦ ἀγγέλου τῆς ἀποκαλύψεως « Ἐρχομαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. » Ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου πλούτου, ὁποῖα ἐρήμωσις σήμερον, ὁποῖος νεκρικός πέπλος ἐξηπλωμένος παντοῦ; Συντρίμματα λίθων, ἀνηκόντων ἄλλοτε εἰς οἰκοδομάς, κιονόκρανα καὶ σπόνδυλοι κιόνων τῇδε κἀκεῖσε ἐρριμμένοι, ἐπὶ δύο λοφίσκων δύο κατερειπωμένα φρούρια, ἰδοὺ τὰ μόνα πράγματα, ἅτινα περιεσώθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος. Πλεῖστοι ἐρείψιμοι μιναρῆδες ἀποδεικνύουσι τὸ πλῆθος τῶν τζαμίων, ὅπερ ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἔν δὲ τζαμίον ἐκ μαρμάρων ἀρχαίου κτιρίου ὠκοδομημένον καὶ περιέχον ἐντὸς κίονας ἐκ γρανίτου καὶ ἄλλας γλυφάς, ἄνευ ὅμως σκέπης, εἶνε τὸ μόνον ἀξιοθέατον οἰκοδόμημα τῆς πόλεως. Κοινῶς θεωρεῖται ὅτι τὸ τζαμίον αὐτὸ κεῖται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, εἰς ἣν ἄλλοτε ἦτον ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἢ τοῦλα-

χιστον ὁ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου· ἀλλὰ ἡ δοξασία αὕτη φαίνεται μοι ὀλῶς, ἐσφαλμένη, διότι, ὡς γνωρίζομεν, οἱ ἀρχαῖοι ἐξέλεγον τὰς ἐπιφανεστάτας θέσεις διὰ νὰ οἰκοδομήσωσι ναοὺς, τοῦναντίον δ' ἐκείνη, ἐν ᾗ κεῖται τὸ τζαμίον, εἶνε χαμηλὴ καὶ οἶονεὶ κεχωσμένη· ἀλλὰ καὶ δι' ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Θεολόγου δὲν φαίνεται, διότι εἶνε ἐστραμμένον μᾶλλον πρὸς δυσμὰς.

Ἐκείθεν τῆς πόλεως πρὸς τὸ πεδῖον, τὸ ὁποῖον διαβρέχει ὁ Κἀύστρος, ἐκτείνονται κατὰ μῆκος ἐνὸς ὄρους, τοῦ Πρίωνος, πολλὰ ἐρείπια, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ φαίνονται ἀνήκοντα ὡς εἰς ἀμφιθέατρον· οὐ μακρὰν δ' αὐτῶν σώζεται τὸ σπήλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐκοιμήθησαν τὸν Ἐπιμενίδειον ὕπνον τῶν οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἐπτὰ παῖδες. Αὐτόσε πρό τινων ἐτῶν εὐρέθη ἀρχαῖον ἐν μεμβράνῃ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον οἱ περὶ οἱκοὶ θεωροῦσιν ὡς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου γραφέν.

Τὸ πεδῖον τοῦ Κἀύστρου, τοὺς κύκλους τοῦ ὁποίου δὲν ἐλησμόνησε καὶ ὁ Ὀμηρος, ἐκτείνεται εἰς πλάτος δύο σχεδὸν ὥρων μῆκους καὶ μίαν καὶ ἡμισείαν πλάτους, καὶ ἄλλοτε φαίνεται ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ὅπως οἱ τε ἀρχαῖοι μαρτυροῦσι συγγραφεῖς, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ὁψεως φαίνεται. Ἐδύνατο δὲ καλλιεργούμενον νὰ παραγάγῃ λαμπρὰς ἀμπέλους καὶ ἀγροὺς, ἀλλ' ἡ γεωργία τοσοῦτον παρημελήθη ἢ μᾶλλον ἐγκατελείφθη διὰ τὰς πολλὰς φορολογίας ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὥστε τόποι ἄλλοτε κατὰφυτοι καὶ παραγωγικώτατοι, ἤδη μένουσι χέρσοι καὶ ἀκαλλιέργητοι. Ἐσχάτως, ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπέβαλε φόρον δώδεκα γροσίων κατ' ὁκτὼ εἰς τὸν καπνὸν, ὥστε συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐξόδων καὶ λοιπῶν ἀγγαραίων ὁ καπνὸς ἀπῆτει δαπάνην εἰς τὸν γεωργοῦντα εἴκοσι γροσίων κατὰ ὁκτὼ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ καλλιέργεια τοῦ εἵδους τούτου οὐδὲν συνέφερε, παρημελήθη καὶ αἱ πεδιάδες, αἵτινες ἄλλοτε παρήγον τοσοῦτον καπνὸν, ἤδη ἀπεχερσώθησαν καὶ ἡ Κυβέρνησις οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς νέας φορολογίας οὐδὲν ὠφελήθη, ἀλλὰ καὶ τὰς πρώτας εἰσπράξεις τῆς ἀπώλεσεν.

Ἐπιγραφὰς εἰς Ἐφεσον τρεῖς μόνον ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ· ἀλλ' αἱ δύο αὐτῶν ἦσαν τοσοῦτον ἐφθαρμένα ὥστε οὐδὲν τὰς ἔκρινον ἀξίας ἀντιγραφῆς· ἡ μία μόνον ὑπάρχει ἀκέραιος καὶ ἔχει οὕτω
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΤΡΑΙΑΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΟΥ ΥΙΟΥ ΘΕΟΥ
 ΝΕΡΟΥΑ ΥΙΩΝΟΥ ΤΡΑΙΑΝΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ Η ΦΙΛΟΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΦΕΣΙΩΝ
 ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΝΕΩΚΟΡΟΣ ΔΗΜΟΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΑΝ ΕΠΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΠΕΛ...
 ΠΡΕΙΣΚΙΝΟΥ ΤΙΒΕΡ. ΚΑ. ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
 ΕΡΓΕΠΙΣΤΑΤΗΣΑΝΤΟΣ ΤΙΒΕΡ. ΚΑ. ΠΕΙΣΩΝΙΝΟΥ.

Αὐταί εἰσιν αἱ περὶ τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως, νῦν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γεωργῶν οὐκουμένης καὶ Ἀγιοσλούρ (κατὰ παραφθοράν ἐκ τοῦ Ἅγιος Θεολόγος) καλουμένης ἐντυπώσεις μου, πικραὶ καὶ ὀδυνηραί. Ἀπῆλθον ἐκεῖθεν αὐθημερὸν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὥστε δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ εἶπω, ἦλθον, εἶδον, ἀπῆλθον.

Ἡ εἰς Ἐφεσον ἐπίσκεψίς μου μοι ἐνεθύμισε διήγησιν τινα τοῦ Σατυρικοῦ Πετρωνίου, ὅστις, πλεῖστα, φαίνεται, παθὼν ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἠθέλησε νὰ τὰς ἐκδικηθῇ διὰ πικροῦ σατυρισμοῦ, ἀφορμὴν τοιαύτην λαβὼν. Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἔζη εἰς Ἐφεσον γυνὴ τις, θαυμαζομένη παρὰ πάντων διὰ τὴν σύνεσιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸν σύζυγον ἀφοσίωσίν της, ὥστε αἱ γυναῖκες ὅλαι τὴν ἐθεώρουν ὡς καύχημα τοῦ φύλου των, οἱ δὲ ἄνδρες τὴν προσέφερον εἰς τὰς συζύγους των (ὑταν, ἐννοεῖται, ἀφορμὴ τοῖς ἐδίδετο) ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν συζυγικῆς ἀρετῆς. Κατὰ κακὴν τύχην ὁ ἄνθρωπος τῆς πολυτίμου ταύτης γυναικὸς νοσήσας, ἀπέθανεν· ἐκεῖνη δὲ, μὴ ἀρκεσθεῖσα νὰ ἀποδώσῃ τῷ φιλότιμῳ νεκρῷ τὰς νενομισμένας ἐπικηδεύουσας τιμὰς, ἠθέλησε νὰ τῷ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἄμα λοιπὸν κατετέθη τὸ πτώμα εἰς τὸν τάφον, εἰσῆλθε καὶ ἐκεῖνη εἰς αὐτὸν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης, ὅπως μὴ μένῃ μακρὰν τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου της. Μάτην οἱ οἰκετοὶ καὶ οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες ἐπειράθησαν νὰ τὴν πείσωσιν ὅπως παραιτηθῇ τῆς αὐτοκτονίας· ἡ πιστὴ σύζυγος ἔμεινεν ἀκαμπτος, καὶ μόλις συγκατετέθη νὰ δεχθῇ συγκατοικὸν αὐτῆς εἰς τὸν τάφον πιστὴν τινα ὑπηρετρίαν, ὅπως τῇ δανείζῃ τὴν συνδρομὴν τῶν δακρύων της καὶ τῆς ἀνάπτη τὸν λύχνον δαάκις ἐσβέννυτο. Ὡς ἡ Ἐφεσος ὑπερύμνει τὴν ἀπαρμύλλητον ταύτην γυναῖκα, ἥτις πέμπτην ἡδὴ ἡμέραν διέτριβεν ἄσιτος παρὰ τὸ σῶμα τοῦ συζύγου της.

Κατὰ σύμπτωσιν, ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας συλλαβὼν τέσσαρας κακούργους, ἀνεσταύρωσεν αὐτοὺς πλησίον τοῦ μέρους, ἐνθα ἔκειτο τὸ μνημεῖον· τὴν δὲ νύκτα ὁ πρὸς φρουρήσιν τῶν σωμάτων αὐτῶν ταχθεὶς στρατιώτης, ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἀμυδρὸν φῶς ἐξερχόμενον τοῦ μνημείου καὶ ὅτι ἤκουσε γόους γυναικείους ἐν αὐτῷ. Πλήρης θάμβους κυλῖει τὸν ἐπιστόμιον λίθον καὶ βλέπει γυναῖκα διατηροῦσαν, μὲν ὅλην της τὴν λύπην καὶ ἄσιταίαν, ἱκανὰ ἔτι ἔχνη καλλονῆς, παρ' αὐτῇ δὲ πτώμα νεκροῦ. Ἐννοεῖ ἀμέσως τί συμβαίνει, καὶ φέρων εἰς τὸν τάφον τὸ λιτὸν δαίπνον του, ἐ-

ξορκίζει τὴν πιστὴν γυναῖκα νὰ ἀναστείλῃ τὴν φρικώδη ἀπόφασίν της καὶ νὰ προτιμήσῃ τὸν βίον, ὅστις τοσαῦτα ἔχει θέληγτρα. Ἡ γυνή, οὐδόλως πειθομένη, σχίζει ἐπὶ μᾶλλον τὸ στῆθος καὶ τίλλει τὴν κόμην. Ὁ στρατιώτης διπλασιάζει προσπαθείας, καὶ ἡ ὑπηρετρία, τῆς ὁποίας ὁ κενὸς στόμαχος δὲν διετέλει εἰς εὐάρεστον κατὰστασιν, ὑποδοηθεὶ θαυμασίως τὰς προσπαθείας του. « Κυρία, τῆς λέγει, πῶς ὀλίγον οἶνον διὰ νὰ ἀναλάβῃς τὰς κεκηρυκίας δυνάμεις σου. Τί ὄφελος νὰ ἀποθάνῃς τῆς πείνης καὶ νὰ ταφῇς ζῶσα; Μὴ ἀπαιτῶσιν οἱ νεκροὶ τὸν θάνατον τῶν ζώντων; »

Id cinerem aut manes credis curare sepultos?

Τέλος ἡ γυνὴ κάμπτεται καὶ συγκατανεύει νὰ πῇ ὀλίγον οἶνον, ἔπειτα νὰ φάγῃ ὀλίγον ἄρτον, καὶ κατόπιν νὰ καταβροχθίσῃ ὅλον τὸ δαίπνον τοῦ πτωχοῦ στρατιώτου. Ὅποια ἀποζημίωσις ἐδόθη εἰς ἐκείνον, τοῦτο ὁ Πετρώνιος δὲν ἀναφέρει, λέγει μόνον ὅτι ὁ στρατιώτης πλήρης εὐχαριστήσεως ἔφερε καθ' ἐκάστην ἑσπέραν τὸ δαίπνον του εἰς τὸ μνημεῖον καὶ διενυκτέρευε μετὰ τῆς πιστῆς γυναικὸς, ἣν οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἐνόμιζον θανούσαν. Ἐν τούτοις εἰς τῶν συγγενῶν τῶν σταυρωθέντων, παρατηρήσας τὰς νυκτερινὰς ἀπουσίας τοῦ φύλακος, μεταβὰς ἐξεκρέμασε καὶ παρέλαβε τὸ πτώμα τοῦ συγγενοῦς του ἵνα τὸ ἐνταφίσῃ. Τὴν ἐπιούσαν ὁ στρατιώτης ἰδὼν τοῦτο καὶ τρέμων τὴν τιμωρίαν, ἔσπευσε νὰ ἐξαγγείλῃ τὴν κλοπὴν τοῦ σώματος εἰς τὴν χήρην, καὶ ἐπειδὴ ἦτο βέβαιος ὅτι ἔμελλε νὰ θανατωθῇ, τὴν παρεκάλεσε νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως τεθῇ τὸ σῶμα τοῦ ἐραστοῦ της ἐγγὺς τοῦ συζύγου της· ἀλλ' ἡ ἀφωσιωμένη χήρα λίαν εὐαίσθητος « ὁ Θεὸς νὰ μὴ δώσῃ, ἐκραύγασεν, ἀφοῦ ἔχασα τὸν σύζυγόν μου, νὰ χάσω καὶ ἄνδρα τὸν ὅποιον τόσον ἀγαπῶ. Καλλίτερόν νὰ σταυρωθῇ νεκρὸς ὑπὲρ ζώντος ἢ νὰ σταυρωθῇ ζῶν ὑπὲρ νεκροῦ. » Καὶ δραξαμένη τὸ πτώμα τοῦ πολυαγαπήτου ἀνδρός της, ἐκεῖνου δι' ὃν καὶ ν' ἀποθάνῃ συγκατένευσε, τὸ ἐσταύρωσεν ἀντὶ τοῦ κλαπέντος κακούργου, καὶ πολλοὶ τὴν ἐπιούσαν ἐθαύμασαν πῶς ὁ θανὼν ἀνῆλθεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κακούργου. Γνωρίζετε τώρα τί λέγει περὶ τῆς σταθερότητος τῶν γυναικῶν ὁ Πετρώνιος ἐξιστορῶν τὸ συμβῆναι αὐτό; Δὲν μεταφράζω τοὺς στίχους του, ἀλλ' ἀπλῶς τοὺς παραθέτω εἰς τὸ πρωτότυπον διὰ νὰ μὴ σκανδαλισθῇτε.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis ;
Namque est feminea tutior unda fide.
Femina nulla bona est ; vel si bona contigit ulla
Nescio quo fato res mala facta bona est.

Σ.

Η ΑΡΓΥΡΑ ΦΙΑΛΙΣ. (4)

Τότε δλίγον κατ' δλίγον θεωρῶν τὸ ἀγγελικὸν τοῦτο μειδίωμα, τὸ διακυγὲς μέτωπον καὶ τὸ ἐκφραστικὸν βλέμμα, ἐφάνη εἰς τὸν Ὀκτάβιον ὅτι ἡ ὁμίχλη ἡ ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς μνήμης του διελύετο . . .

Ἐκαμε τελευταίαν τινὰ καὶ μεγίστην προσπάθειαν, ἐνθυμήθη . . . Ἦτο πρὸ δύο ἐτῶν.

Ὁ κόμης δὲ Σουβρὰν εἰς τὴν ἀκμὴν ὧν τότε τῶν παθῶν του καὶ συνηθεισμένος νὰ ἐκπληρῇ ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας του τὰς πλέον ἀχαλινώτους, εἶχε συναντήσῃ ὑποκρίτριαν τινὰ πολὺ φημιζομένην κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἥτις ἂν καὶ μετρία τὴν ὠραιότητα οὕσα καὶ θεατρικῆς ἱκανότητος ἀμφισβητησίμου, οὐχ ἥττον ἔνεκα τῶν ἐρωτικῶν συμβάντων τῆς τὰ ὅποια ὅλα τὰ Παρίσια ἐγνώριζον κτηνότησε γυνὴ τοῦ συρμοῦ.

Ὁ Ὀκτάβιος ἠθέλησε λοιπὸν νὰ τὴν τιμῇ δι' ἐφημέρου τινος φαντασίας. Εἴτε ὅμως ἀπὸ ἐπιτηδεσιότητος, εἴτε ἀπὸ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἐκείνη τῷ ἀντέτεινεν . . .

Ἡ ἀπόκτησίς τῆς ἄλλως ἐφαίνετο περικυκλωμένη ἀπὸ ἐμπόδια, τὰ ὅποια προσέβαλλον τὴν φιλαυτίαν τοῦ Ὀκταβίου, διότι τότε συνέζῃ μετὰ τινος ἀνδρὸς ὑπερμέτῳ πλουσίου καὶ ζηλοτύπου εἰς τρόπον γελοῖον. Ὅθεν ὁ κόμης εὗρεν εὐχάριστον νὰ τοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ καὶ ἐπειδὴ παρ' αὐτῷ ἐκ τοῦ σχεδίου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δὲν ὑπῆρχε διάστημα, πρῶτον τινὰ ἀνεχώρησεν εἰς Ἰταλίαν μετὰ τῆς ὑποκρίτριας τὴν ὁποίαν εἰσήγαγε γελῶσαν καὶ θυμόνουσαν, ἐν μέρει μὲν μετὰ τὴν θέλησιν τῆς, ἐν μέρει δὲ διὰ τῆς βίας.

Ἀλλὰ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν των ὁ Ὀτέλλος παρεκκολούθησε τὰ ἴχνη των· ἔφθασε τὸ ζεῦγος πλησίον τοῦ Φοντενεβλώ, ἐπροκάλεσε τὸν Ὀκτάβιον καὶ τοῦ ἔδωκε σπουδαῖον διὰ τοῦ ξίφους κτύπημα εἰς τὸ μέσον τοῦ σώματος· ἀφῆσας δὲ αὐτὸν ἡμιθανῆ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του μετὰ τῆς κυρίας. Ὁ κόμης ἔμεινεν ἐπὶ ἓνα μῆνα κατὰκοιτος εἰς τὴν κλίνην ξενοδοχείου τι-

νος κυμαινόμενος μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου καὶ παραδεδομένος εἰς τρομερὸν παραλογισμόν.

Νύκτα τινὰ ἐξύπνησεν ἡσυχώτερος καὶ ἡδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εὕρισκετο. Τὸ κανδύλιον ἐρρίπτεν ἀμυδρὰν λάμψιν καὶ δύο μόνον δαυλοὶ ἡμίκαυστοι ἐθέρμαινον τὴν ἐστίαν. Ἡ ὑπρέτρια ἥτις τὸν ἐπεριποιεῖτο ἐρογχαλίζει θορυβῶδως εἰς ἓν καθίσμα.

Αἶφνης, (ἦτον ἄρ' ἔοραμα τοῦ πυρετοῦ ἢ πραγματικότης ;) ἡ θύρα ἤνοιξεν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γυνὴ τις ὥς σκιὰ ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην του, ἔσκυψεν εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ τὸν παρετήρησε μετ' ἔκφρασιν τρυφερᾶς εὐσπλαγχνίας· λευκὴ τις χεὶρ ἄβρ' αὐτὴν ἀνθηρὰ ἐδιόρθωσε τὸ προσκεφάλαιον ὑπὸ τὴν πυρέσσουσαν κεφαλὴν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἔφερε ποτήριόν τι εἰς τὸ ἀπεξηραμένον στόμα του . . . Ὁ Ὀκτάβιος ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ. Ἡ ἄγνωστος ἔθεσεν τὸν δάκτυλόν τῆς εἰς τὰ χεῖλη τῆς καὶ αὐτὸς ἐσιώπησε καὶ ἀπεκοιμήθη.

Τὴν ἐπαύριον ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς ὁπτασίας μετὰ τῆς ζέσεως, ὥστε ἀπέδωκαν τὰς ἀσυναρτήτους ἐρωτήσεις του εἰς ὑπόλοιπον τοῦ παραλογισμοῦ. Ἄλλως τε δὲν ἐνόουν τί ἔλεγε καὶ ἐνόμιζον ἀνωφελες νὰ τῷ ἀποκριθῶσιν.

Ἐνὸς ἐν τούτοις ὁ κόμης εὕρισκετο ἐντὸς κινδύνου, ἔβλεπε καθ' ὅλας τὰς νύκτας τὴν θύραν τοῦ ἀνοιγομένην μυστικῶς καὶ οὐρανίαν τινὰ μορφήν περιπλανωμένην περὶ αὐτὸν, προσεκτικὴν εἰς τὸ ἐλάχιστον νεῦμά του, τρέχουσαν εἰς κάθε ἀναστεναγμὸν τὸν ὁποῖον τοῦ ἐπέφερον οἱ πόνοι· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, εἴτε διότι ἡ νεότης ἐθριάμβευσεν, εἴτε διότι ἡ ἐνδόμυχος πεποίθησις τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ὀκτάβιος, ὅτι ἀφωσιωμένη τις ψυχὴ ἤθελε νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τοῦ τάφου, ἦλθεν ἡμέρα καθ' ἣν ὁ ἱατρὸς ἐκήρυξεν ὅτι ἐγγυᾶτο περὶ τῆς ζωῆς τοῦ κόμητος.

Ἀπὸ ἐκείνης τῆς στιγμῆς μάτην ὁ Ὀκτάβιος περιέμενε καθ' ἐκάστην νύκτα, ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος του ἔμενε πάντοτε κεκλεισμένη καὶ ἡ ἄγνωστος δὲν ἐπανῆλθε πλέον.

Ἡμέραν δὲ τινὰ καθ' ἣν ἠσθάνετο ἑαυτὸν καλλίτερα διέταξε καὶ ἔσυρον τὴν κλίνην του πλησίον τοῦ παραθύρου διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου. Παρετήρησε τότε εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ξενοδοχείου ταχυδρομικὴν ἁμαξάν, τὴν ὁποίαν ἠτοίμαζον δι' ὁδοιπορίαν· εἴτα ἐφάνη θαλαμηπόλος φέρουσα πληθὺν χαρτοθηκῶν καὶ δεμάτων τὰ ὅποια ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν ἁμαξάν.